

Katowice, 26 maja 2023 roku

dr hab. Katarzyna Gawrych-Olender, prof. ASP w Katowicach

Ocena dorobku artystycznego i naukowego, działalności pedagogicznej oraz rozprawy doktorskiej Pani mgr Aleksandry Lasoń w związku z przewodem doktorskim w dziedzinie sztuk plastycznych, w dyscyplinie sztuki piękne i konserwacja dzieł sztuki, wszczętym przez Radę ds. Nadawania Stopni Naukowych i Stopni w Zakresie Sztuki Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego im. Jana Długosza w Częstochowie

Tytuł rozprawy doktorskiej i przedstawionego dzieła:

Inkluzje Graficzne – koegzystencja postindustrialnych struktur betonowych i materii ludzkiego ciała.

Doktorantka przedstawiła do recenzji niemal 100-u stronicową rozprawę dokorską zawierającą 36-cio stronicowy autoreferat gdzie wyczerpująco opisuje w 4 rozdziałach ideę i realizację trzynastu grafik w formacie 150x90 cm.

Do rozprawy dołączone jest portfolio z 33-ema reprodukcjami wybranych z dotychczasowego dorobku grafik.

Całość materiału przejrzysta i uporządkowana.

Dołączyła również pomniejszony wydruk 2 grafik z cyklu Inkluzje Graficzne.

Część I

Ocena dorobku artystycznego, naukowego, działalności pedagogicznej i organizacyjnej

Wykształcenie:

2003-2006
UNIWERSYTET
HUMANISTYCZNO-PRZYRODNICZY
JANA DŁUGOSZA W CZĘSTOCHOWIE
RADA DS. NADAWANIA STOPNI NAUKOWYCH
I STOPNI W ZAKRESIE SZTUKI
ul. Waszyngtona 4/6, 42-200 Częstochowa

Wpłynęło 04.06.2023. 8

Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Raciborzu Instytut Kultury Fizycznej i Sztuki, studia na kierunku Edukacja Artystyczna w zakresie Sztuk Plastycznych, specjalność- Wychowanie Plastyczne z Grafiką Użytkową, ukończone z tytułem- licencjata, dyplom licencjacki w Pracowni Malarstwa Prof. Kazimierza Cieślaka
2006-2008

Akademia Sztuk Pięknych w Katowicach- Wydział Artystyczny, studia uzupełniające magisterskie na kierunku Grafika w zakresie Grafiki Warsztatowej, ukończone z tytułem zawodowym magister sztuki, dyplom magisterski w Pracowni Grafiki Cyfrowej Prof. Adama Romaniuka.

Praca:

Mgr Aleksandra Lasoń jeszcze w czasie studiów odbyła praktyki – pedagogiczną w Zespole szkół Niepublicznych nr 3 w Sosnowcu oraz w Sosnowieckim Centrum Sztuki Zamek Sielecki w Sosnowcu, a w latach 2009-2010 podjęła staż asystencki w Pracowni Grafiki Cyfrowej i Pracowni Działań Intermedialnych w Katedrze Grafiki Warsztatowej, Akademii Sztuk Pięknych w Katowicach.

W latach 2012-2013 prowadziła własną działalność gospodarczą „Studio Twórczego Rozwoju” - zajęcia artystyczne dla dzieci, młodzieży, dorosłych.

Od 2012 roku do chwili obecnej jest asystentką w Pracowni Druku Wypukłego, kierunek Grafika, Instytut Sztuk Pięknych Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie, obecnie na kierunku Grafika, Katedra Grafiki, Wydział Sztuki, Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy im. Jana Długosza w Częstochowie.

Prowadzi zajęcia w zakresie przedmiotów: Grafika warsztatowa w technice druku wypukłego, Komunikat Graficzny w Przestrzeni Publicznej, Techniki Obrazowania Graficznego, Pracownia Kreacji Rysunkowej, Rysunek, Podstawy Grafiki Projektowej, Liternictwo i Typografia. Prowadzi liczne warsztaty z zakresu grafiki warsztatowej.

Trudno zaprzeczyć, że przez ostatnie niemal 11 lat Doktorantka zajmowała się szerokim spektrum zagadnień z dziedziny grafiki i projektowania graficznego nabierając w ten sposób niewątpliwie poważnego doświadczenia w pracy pedagogicznej.

Doktorantka w dokumentacji swojego przewodu umieściła też informacje o dwudziestu różnych wydarzeniach, których była współorganizatorką lub uczestniczką. Najważniejsze z nich to, jak sądzę, Śląskie Festiwale Nauki Katowice, edycje 2019, 2020, 2021 r. Wszystkie opisy wydarzeń opatrzyła zbiorem fotografii i reprodukcji. Przy tym cały czas Aleksandra Lason jest czynną i aktywną twórczynią o czym świadczy długa, jak na młodą osobę, lista wystaw własnych i zbiorowych.

Dorobek artystyczny:

WYSTAWY INDYWIDUALNE

2014 ELEMENTY RZECZYWISTOŚCI

Konduktorownia Regionalne Towarzystwo Zachęty Sztuk Pięknych Częstochowa

2017 WYSTAWA AUTORSKA

Filharmonia Częstochowska im. B. Hubermana, Częstochowa

2018 WYSTAWA AUTORSKA

Filharmonia Częstochowska im. B. Hubermana, Częstochowa

2019 BETONOWE PRZESTRZENIE

Związek Polskich Artystów Plastyków Okręg w Katowicach

Galeria ArtNova2, Katowice

WYSTAWY ZBIOROWE ZAGRANICZNE

2010 KATEDRA GRAFIKI/ GRAFIK DER KUNSTAKADEMIE KATOWICE

Instytut Polski, Galeria Merkelbach, Dusseldorf, Niemcy

Wystawa Katedry Grafiki ASP Katowice

2010 WSPÓŁCZESNA GRAFIKA POLSKA

Mińsk, Białoruś

Wystawa Katedry Grafiki ASP Katowice

2016 4TH GRAPHIC ART OF SZEKLERLAND

Transilvanian Art Center, Rumunia

wystawa pokonkursowa

2018 5TH GRAPHIC ART BIENNIAL OF SZEKLERLAND

Transylvanian Art Center of Sfântu Gheorghe, Rumunia

wystawa pokonkursowa

WYSTAWY ZBIOROWE KRAJOWE

2009 6 BIENNALE GRAFIKI STUDENCKIEJ

Galeria Miejska Arsenał, Poznań

wystawa pokonkursowa

2010 MŁODA GRAFIKA ŚLĄSKA UNDER 44

Galeria Aula, Poznań

2010 II MIĘDZYNARODOWE BIENNALE GRAFIKI CYFROWEJ

Muzeum Miasta Gdyni, Gdynia

wystawa pokonkursowa

2012 WYSTAWA PRACOWNIKÓW INSTYTUTU SZTUK PIĘKNYCH AJD

Filharmonia Częstochowska im. B. Hubermana, Częstochowa

2013 WYSTAWA PRACOWNIKÓW INSTYTUTU SZTUK PIĘKNYCH AJD

Filharmonia Częstochowska im. B. Hubermana, Częstochowa

2014 WYSTAWA PRACOWNIKÓW INSTYTUTU SZTUK PIĘKNYCH AJD

Filharmonia Częstochowska im. B. Hubermana, Częstochowa

2014 WSKRZESZENIE 2

Galeria Impresja, Zabrze

wystawa pokonkursowa

2014 MIGRACJE TRANSGRAFICZNE

Biuro Wystaw Artystycznych, Kielce

2015 EXLIBRIS I MAŁA FORMA GRAFICZNA INSPIROWANE NAUKĄ

Galeria Instytutu Sztuk Pięknych, Częstochowa

2015 WYSTAWA PRACOWNIKÓW INSTYTUTU SZTUK PIĘKNYCH AJD

Filharmonia Częstochowska im. B. Hubermana, Częstochowa

2015 MIGRACJE TRANSGRAFICZNE

Galeria Kutnowskiego Domu Kultury, Kutno

2015 GÓRA – TWÓRCZA PRZESTRZEŃ ODDZIAŁYWANIA

- Pijalnia Wód Mineralnych, Szczawnica
wystawa pedagogów Katedry Grafiki AJD w Częstochowie
- 2016 DIALOG Z CYFROWYM CIENIEM X
Galeria Instytutu Sztuk Pięknych, Częstochowa
wystawa grafiki pedagogów i studentów Akademii Sztuk Pięknych
w Katowicach
- 2016 XII MIĘDZYNARODOWY PLENER ARTYSTYCZNY 120-LECIE HUTY
CZĘSTOCHOWA HARTOWANE EMOCJE
Muzeum Częstochowskie, Częstochowa
wystawa poplenerowa
- 2016 POMORSKIE BIENNALE SZTUKI MŁODYCH
Sopot Centrum, Sopot
wystawa pokonkursowa
- 2016 III MIĘDZYNARODOWY KONKURS ARTYSTYCZNY
PEJZAŻ WSPÓŁCZESNY
Miejska Galeria Sztuki, Częstochowa
wystawa pokonkursowa
- 2017 XIII PLENER ARTYSTYCZNY FOTO-ART ISD HUTY CZĘSTOCHOWA
Sala Reprezentacyjna Ratusza, Częstochowa
wystawa poplenerowa
- 2017 PRACA ROKU 2016 Związek Polskich Artystów Plastyków
okręg w Katowicach
Galeria ArtNova2, Katowice
wystawa pokonkursowa
- 2017 RECYKLING PRZESTRZENI WYSTAWA PRACOWNI
DRUKU WYPUKŁEGO
Galeria Sztuki Współczesnej Elektrownia, Czeladź
wystawa grafiki pedagogów i studentów Katedry Grafiki AJD
w Częstochowie
- 2018 ZWIĄZEK POLSKICH ARTYSTÓW PLASTYKÓW
OKRĘG W KATOWICACH SEKCJA GRAFIKI
Galeria ArtNova2, Katowice ,16.03. do 02.04.2018

- wystawa zbiorowa grafiki i rysunku
- 2018 PRACA ROKU 2017 Związek Polskich Artystów Plastyków
okręg w Katowicach
Galeria ArtNova2, Katowice
wystawa pokonkursowa
- 2018 I MIĘDZYNARODOWA KONFERENCJA „ KULTURA W SZTUCE,
SZTUKA W KULTURZE”
Regionalne Towarzystwo Zachęty Sztuk Pięknych Konduktorownia
Częstochowa
wystawa towarzysząca konferencji
- 2018 PRZESTRZEŃ DLA SZTUKI NAJNOWSZEJ- MIT ZAKOPANE
Muzeum Tatrzańskie, Zakopane
wystawa poplenerowa
- 2018 IV MIĘDZYNARODOWY KONKURS ARTYSTYCZNY
PEJZAŻ WSPÓŁCZESNY
Miejska Galeria Sztuki, Częstochowa
wystawa pokonkursowa
- 2019 ZWIĄZEK POLSKICH ARTYSTÓW PLASTYKÓW
OKRĘG W KATOWICACH SEKCJA GRAFIKI
Grafika Rysunek Plakat
Galeria ArtNova2, Katowice
wystawa zbiorowa
- 2020 NA PAPIERZE
wystawa artystów zrzeszonych w ZPAP okręg w Katowicach
wystawa online
- 2020 AROUND MAN- międzynarodowy projekt prezentujący grafikę
i malarstwo, ZPAP okręg w Katowicach
Galeria ArtNova2, Katowice
- 2020 KONSTELACJE - POZA HORYZONT
Galeria ZPAP, Toruń
wystawa pokonkursowa
- 2020 PRACA ROKU 2019 ZPAP okręg w Katowicach

- Galeria ArtNova2, Katowice
wystawa pokonkursowa
- 2020 11 MIĘDZYNARODOWE BIENNALE MINIATURY
Ośrodek Promocji Kultury Gaude Mater, Częstochowa
Galeria Test – Mazowiecki Instytut Kultury, Warszawa
Galeria Centrum – Nowohuckie Centrum Kultury, Kraków
Galeria Sztuki – Pałac Kultury Zagłębia, Dąbrowa Górnicza
wystawa pokonkursowa
- 2020 TERRA RECOGNITA 2020
Muzeum Częstochowskie, Częstochowa
wystawa zbiorowa
- 2020 - GRAFIA. MULTIGRAFICZNE ASPEKTY RELACJI TWÓRCZYCH
Miejska Galeria Sztuki, Częstochowa
wystawa zbiorowa
- 2021 ALMA MATER
Miejska Galeria Sztuki, Częstochowa
wystawa zbiorowa
- 2021 15 MIĘDZYNARODOWY JESIENNY SALON SZTUKI
BWA Ostrowiec, Ostrowiec Świętokrzyski
wystawa pokonkursowa
- 2021 TRAVELING GALLERY: SELF-PORTRAITS - POSTCARDS FROM
POLAND / GALERIA PODRÓŻNA: AUTOPORTRETY - POCZTÓWKI
Z POLSKI
Galeria Instytutu Sztuk Wizualnych Uniwersytetu im. J.Kochanowskiego
w Kielcach
wystawa pokonkursowa
- 2021 KIERUNEK- GRAFIKA PRZYSTANEK- KRAKÓW
Galeria Pryzmat, Kraków
wystawa zbiorowa
- 2022 VII MIĘDZYNARODOWE TRIENNALE GRAFIKI
Galeria Centrum Designu w PPNT, Gdynia
wystawa pokonkursowa

2022 POLA WIDZENIA

Galeria Miasta Ogrodów, Katowice
interdyscyplinarna wystawa zbiorowa
wystawa pokonkursowa

Listę wystaw przytaczam tu zgodnie z porządkiem wybranym przez Autorkę, trzeba uznać ten zestaw za imponujący tym bardziej, że towarzyszy mu kilka nagród w międzynarodowych konkursach. Doktorantka dołączyła bogatą dokumentację składającą się z reprodukcji katalogów i zdjęć z wystaw.

Część II

Ocena pracy doktorskiej pt. Inkluzje Graficzne – koegzystencja postindustrialnych struktur betonowych i materii ludzkiego ciała.

Jesteśmy przemijaniem

Artystkę od lat fascynuje materia stworzona przez człowieka lub jemu przypisana. Żyjąc na Górnym Śląsku i w Zagłębiu trudno nie spotkać przemysłowych obiektów, trudno nie zauważać porzuconych nieczynnych fabryk, hut, starych kopalń, ukrytych dziś w lesie szczątków zabudowań niedziałających szybów, magazynów. Te, których nikt nie lubi bo są niepotrzebne, zawadzają a pozbycie się ich jest niezwykle kosztowne. Stoją więc w dziwnych miejscach, o których już nikt nie pamięta, pamiątki manii wielkości szczęśliwie minionej epoki. Pomiędzy te obiekty z betonu i rdzy przez lata wchodziła Pani Aleksandra z aparatem fotograficznym by utrwaląc fascynujące ją obiekty, notować ich struktury, kolory, rozpadające się formy. Zawsze dostrzegała w nich potencjał graficzny, wielość możliwości przełożenia na język sztuki tego co wносиła ze swoich, jak mówi, sesji dokumentujących żelbetowe ruiny. Choć wydawać by się mogło, że będą to monumentalne przedstawienia postindustrialnych pejzaży, to jednak sztuka Pani Oli jest bardzo kameralna. Ona nie pokazuje obrazu zniszczenia i degradacji budynków i ich otoczenia lecz wyłuskuje z tych obiektów detale by umieścić je w swoim świecie obrazów.

Przygotowując się do pracy doktorskiej autorka postanowiła pójść dalej. Na nowo opowiedzieć o strukturach, powierzchniach, postępującym zniszczeniu i... starości.

Inkluzje. Od łacińskiego *includere: in—w, do; claudere – zamknąć*.

Socjologia, politologia, histologia, mineralogia – wszystkie te nauki posługują się terminem „inkluzja”.

Doktorantka postanowiła przenieść ten termin w sferę sztuki dokonując „inkluzji graficznych”.

Nowym obszarem poszukiwania niezwykłych/zwykłych faktur stała się dla artystki powierzchnia ludzkiej skóry, skóry starego człowieka, na której czas, zniszczenie, przeżycia, starzenie pozostawiają siatkę przedziwnych wzorów, niepowtarzalne faktury. Dokonała zderzenia człowiek i kamień, który go upamiętnia – obie istoty: żywa i nieożywiona spotykają swoje zniszczenie i degradację, żadne nie jest wieczne. Każda z istot jest „tak trwała i jednocześnie tak krucha” jak mówi Autorka.

Babcia to bliska osoba, opiekuńcza, serdeczna. Babcia była zawsze, kiedyś młodsza choć babcie nigdy nie są młode dla wnuków. Babcia Autorki, blisko 100-letnia kobieta, stała się cierpliwą modelką gdyż to obraz Jej właśnie skóry tak zainteresował Artystkę. Serdeczna łączność między kobietami stała się podstawą rozważań Aleksandry Lasoń o przemijaniu.

Idąc za myślą dr Kępińskiego, którego cytuje Doktorantka „historia wypisana jest na skórze – rękach, twarzy, brzuchu, udach”.

Podziwiam odwagę Autorki, która postanowiła poprosić o takie zaufanie swoją Babcie.

Podziwiam cierpliwą starą kobietę, która przełamała swój wstyd, obyczaj by pozwolić żeby jej ciało stało się materia graficzną.

Czy wolno nam mówić wprost, że odchodzą? Ci przed nami?

Dawno temu mój Przyjaciel, Zbylut Grzywacz pokazał mi portret swojego ojca na łożu śmierci. Ojciec umierał a jego syn malarz go malował zastanawiając się czy ma prawo to robić gdy ten wie, że to już ostatnie na niego spojrzenie.

W przypadku relacji Doktorantki i Jej Babci podziwiam też głębię więzi i zrozumienia, wspólnotę, którą pozwoliły zawiązać między sobą.

Materiał z sesji fotograficznych ze swoją Babcia, po przetworzeniu, Autorka postanowiła połączyć z czymś co nigdy żywe nie było. Czy przez to nie budzi emocji?

Kamień i beton kruszeją, starzeją się, powierzchnie stają się nierówne, porowate, popękane. Erozja dotyka betonu, zdawałoby się, szybciej niż kamienia choć rozety średniowiecznych katedr zrobione ze sztucznego kamienia trwają do dzisiaj a płyty nagrobne z piaskowców tracą swoją, nadaną im przez człowieka duszę, już po kilkudziesięciu latach.

Pani Aleksandra zawsze zafascynowana była procesem niszczenia materii kamiennych i betonowych bloków, z których człowiek tworzy swoje otoczenie i, gdy zatracając się w czasie przestaje się nimi interesować, pozostawia je swojemu losowi. Mieszkając całe życie w industrialnym otoczeniu Śląska i Zagłębia, pozwoliła mu do swojego wnętrza przeniknąć i stać się duchową inkluzją. To stało się przyczyną wyboru twórczej drogi.

O ile utrwalenie obrazu starczej skóry, z technicznego punktu widzenia, było proste to z betonem i jego strukturami już było inaczej.

Autorka nie realizuje swych obrazów w sposób prosty – fotogram, fotomontaż, nie używa miękkiego ciepłego rysunku, który byłby oczywistą techniką do opowiadania swych wzruszeń.

Aleksandra Lasoń mając duszę badacza, postanowiła połączyć w obrazie strukturę skóry starej osoby i zniszczonego wiekiem betonu tworząc doń własną matrycę by w żaden sposób nie zdawać się na przypadek - nie dość zadowalający wygląd ściany, słupa, czy płyty chodnikowej, które można by dowolnie użyć.

Tworzy własne matryce niemal rzeźbiarskie. Nakłada na płyty pilśniowe materiały wzięte z natury i klei je tworząc dopracowane unikatowe mini reliefy.

Gotowe ukształtowane matryce odbija na tradycyjnym papierze graficznym ściśle kontrolując nakładanie i ścieranie farby.

Następnym etapem jest już kształtowanie i komponowanie gotowych dzieł. Cała materia organiczna i nieorganiczna jest przenoszona w świat cyfrowy. Świat ten, niezmiernie bogaty w możliwości kształtowania obrazów wcale nie ułatwia pracy. Jedynie ją umożliwia. Ogrom rozwiązań powoduje, że nie jeden raz stajemy wobec wielkiego ambaras de choix (kłopotu z wyborem). Na szczęście mamy już dawno za sobą dyskusje pomiędzy zwolennikami tzw. „tradycyjnych” warsztatów graficznych a artystami poszukującymi nowych ścieżek w sztuce.

Komputer to tylko kolejne narzędzie. Sztuka wszak wymaga umysłu.

W swojej rozprawie Artystka/Doktorantka wielokrotnie powołuje się na innych, starszych twórców, min profesora Pamulę i na Józefa Czapskiego, którego zdaje się dobrze rozumieć zbliżając się do jego myśli, że sztuka była zawsze, że potęguje świadomość świata i daje świadectwo prawdy o człowieku.

Swoje świadectwo chce dać światu i nam nasza Doktorantka zagłębiając się od lat w zagadnienia przemijania, zafascynowana ulotnością świata, jego przejawom piękna zawartego również w starzeniu się i niszczeniu materii żywej i tej nieożywionej – tak do siebie podobnych. A to jak się rzeczy starzeją czyni je wyjątkowymi. Babcia Autorki była osobą jedyną, niepowtarzalną. Dając wnuczce obraz swojego ciała wpisała się w tę wielką opowieść o przemijaniu. To w nim właśnie tkwi uroda rzeczy wg przytaczanej przez P. Aleksandrę japońskiej filozofii Wabi Sabi, filozofii urody przemijania i akceptacji. Nie chcę zagłębiać się w rozważania o starości, które stanowią III rozdział rozprawy Pani Lasoń. Tyle tylko, że stworzony przez totalitaryzm/faszyzm/komunizm obłudny kult młodości zniszczył bezpowrotnie szacunek do starości, mądrości, doświadczenia, które tylko z wiekiem przyjąć może.

Grafiki Aleksandry Lasoń stanowią swoiste przestrzenie, wieloplanowe dość smutne pejzaże.

Formy je budujące są jak porzucone w naturze lewiatany, które wypełzły na ląd i nie mają siły ruszyć dalej, same zamieniają się w inkludowaną w pejzaż istotę. Lub jak jężory lawy, które wyplute przez ziemię z jej wnętrza pozostają na zawsze wrośnięte w jej powierzchnię.

Widoki wyobrażone przez Artystkę budzą emocje tym bardziej, że nie ma w nich spokoju. Wyczuwa się silny ładunek emocjonalny, który mimo skomplikowanej technologii opracowanej przez P. Aleksandrę na swój użytek, są głęboko zanurzone w opowieści o przemijaniu, niszczeniu ale jednocześnie o pamiętaniu. Pamięć pozwala nam dostrzegać procesy, którym poddany jest świat.

Przestrzenie tworzone w obrazach Pani Aleksandry Lasoń przypominają pustynię przewiewaną na wskroś wiatrem czasu. Pozbawione barw obrazy stają się dla mnie wspomnieniem pewnego snu. Ten sen był jakby z innego świata. Ale pamiętam go i tak samo zapamiętam niezwykle grafiki Pani Aleksandry Lasoń.

Konkluzja:

Szczegółowo zapoznałam się z dorobkiem artystycznym i pedagogicznym oraz z pracą doktorską i rozprawą a także przedstawioną dokumentacją Pani Aleksandry Lasoń. Rozważywszy jej osiągnięcia artystyczne, dydaktyczne i organizacyjne stwierdzam, że zgodnie z Ustawą o stopniach naukowych i tytule naukowym z zakresie sztuki, Doktorantka posiada wymagane kwalifikacje. Zwracam się więc do Rady ds. Nadawania Stopni Naukowych i Stopni w Zakresie Sztuki Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego im. Jana Długosza w Częstochowie o nadanie Pani mgr Aleksandrze Lasoń stopnia doktora sztuki.

dr hab. Katarzyna Gawrych-Olender, prof. ASP w Katowicach

